

Els parany del destí

Va marxar de Catalunya amb vint-i-quatre anys. Va recórrer de dalt a baix una Europa que ja no existeix i es va quedar a viure a París. Afeccionat a la boxa i els escacs, ha publicat ara una novel·la de les dotze que té escrites: «El parany suís». Magí Rosselló no s'ha deixat enxampar per cap parany.

C. Singla

«Sempre que s'escriu hi ha un marro, un fons».

Va néixer a Barcelona el 1933. De la guerra, que va veure passar des d'un poblet de la Segarra, només en guarda algun record fugaç. Amb catorze anys comença a treballar i, al mateix temps, escriu la seva primera narració, perduda ja fa molt. El 1955, després de fer el servei militar a la marina, participa en la creació de l'acadèmia Puig Condal, que encara existeix avui al carrer de Pelai de Barcelona. El parany de l'estabilitat.

«Era un dels directors més joves d'Espanya d'ensenyament privat. Tenia vint-i-dos anys i això ens va crear en aquell moment algun problema de permisos, però va funcionar molt bé. Ho fèiem amb un altre company i amb una mentalitat molt nova. Ensenyàvem idiomes, comptabilitat analítica, que

en aquell moment era una novetat aquí, preparàvem la gent per al batxillerat, i ho fèiem d'una forma molt desenfadada, molt dinàmica, i guanyàvem diners. Fins un dia que vaig pujar, vaig obrir la porta i en un mirall molt bonic que teníem al rebedor de l'acadèmia vaig veure un personatge estrany, curiosíssim. Un tipus amb un abric, un barret i un mocador al coll, de seda blanca, amb vint-i-dos anys. I em vaig espantar, vaig

sortir corrent. Era una cosa monstruosa el que m'estava passant i com hauria pogut ser al cap de deu anys. Me'n vaig adonar a temps, per sort. Vaig vendre la meva participació a l'acadèmia als altres socis, i me'n vaig anar a Eivissa. Vaig tenir guanys, em va sortir molt bé i vaig marxar amb diners».

—*L'any 57 surts de Catalunya per anar a fer un curs i ja no hi tornes.*

—Anava a la universitat de Perugia, i a mig camí vaig dir: és una idiota, pujaré a veure París i m'hi quedaré una setmana. I m'hi vaig quedar. Primer, durant uns anys fins que es van acabar els diners i després vaig continuar viatjant i establint-me una miqueta en cada lloc: Alemanya, Suècia... Era una època en què es podia fer perquè hi havia feina pertot arreu. El fet que jo hagi viatjat tant en aquella època no vol dir res, era fàcil, era molt fàcil.

—*¿Vas viatjar només per Europa?*

—Sí, per Europa i alguns països de l'est, però aquests només de passada, no puc dir que els conec.

—*El gruix dels teus viatges, els vas fer durant els anys seixanta.*

—Entre el 58 i el 62; llavors, ja quasi em vaig instal·lar a París, i vaig formar una família. Després també va canviar tot a Europa i a França, amb la guerra d'Algèria, va haver-hi un canvi psicològic, d'estructures. En canvi, al començament, sobretot als països nòrdics, era una cosa fabulosa la forma de viure i la facilitat que hi havia. Després del 62 he fet altres viatges, però ja ha estat, per dir-ho d'alguna manera, de tipus turístic.

—*¿A final dels cinquanta vas anar a Suècia?*

—La primera vegada, sí. Vaig anar-hi tres vegades, em sembla. Hi havia molta facilitat per a tot.

—*Llavors aquí encara no hi havia el mite de les sueques.*

—Sí, ja començava. Era molt poqueta cosa, però quan veien una rossa per aquí a la Rambla, es treien l'americana i la tiraven per terra. Era una deessa, una dona alta amb aquells cabells rossos. En canvi, quan arribaves allà dalt deies, cony, si totes són iguals. Com si fossin ninetes de sucre, totes igualetes. Al revés passava igual, quan la gent que era morena començava a arribar allà dalt. I, en canvi, venien aquí i tothom era moreno, o totes les dones eren morenes.

—*De feines, n'has fetes de tota mena.*

—Perquè la situació ho requeria. Quan estàs en un país estranger no pots permetre't el luxe d'escollir. Si tu, per

exemple, ets periodista, o jo en aquella època era comptable, això s'ha acabat, haves de fer el que et queia a les mans. Si hi havia gaire feina, eren coses que els altres no volien fer, feines de quitraner, de llenyataire, coses que la gent rebutjava. Allà era on tu podies anar a guanyar uns diners per continuar de viatge. La vida era fàcil, no requeria un esperit especial...

—*¿De les feines que has fet, quina ha estat la més divertida?*

—A mi, em sembla que la més pintoresca era la de llegidor de diaris. La feina era simplement llegir el diari. Anàvem al matí, a les nou, uns grups, i ens donaven els diaris i un parell de bitllets per al metro. Allà ens distribuïem per vagons i ens posàvem a llegir, amb el diari ben desplegat. Ja els feien amb una capçalera vermella, ben llampant. Així, un parell d'hores i després anàvem a la terrassa d'un cafè, podies menjar un enstrepà o una cervesa, i a llegir el diari. Tornaves a la una i et pagaven. Poc, no recordo quant. Però era molt a salt de mata, això es feia un mes, dos... i prou. De feines d'aquestes, n'hi havia moltes llavors. Ara ja no en queden.

—*¿N'havies fet més, com aquesta?*

—No, havia fet de cambrer a Suècia, però això és més convencional. Era en un *self-service*, i, amb una vintena de paraules de suec que t'apreguessis, ja n'hi havia prou per entendre't. Després, cada dia n'aprenies quatre o cinc de noves.

—*¿I, per lligar amb una sueca, calia saber gaires paraules?*

—Les mateixes que ara. A més, contra menys parles millor, en aquests casos; ha, ha...

—*També vas fer de llenyataire.*

—Sí, a Suècia i a França, però a Suècia va ser una enganyifa. Estava molt ben pagat, però era molt al nord i no hi havia res. S'havia de comprar a la botiga de la companyia, i tot era deu vegades més car. Llavors t'adonaves que estaves treballant per res. En canvi hi havia molts finlandesos que feien això i vivien amb quatre patates.

—*¿No feia molt fred?*

—No es notava. L'alimentació ja estava preparada, i per tallar la llenya tot era amb serra de mà i dextral. Aquestes feines et donaven diners i et permetien després retirar-te dos mesos i escriure un llibre. Però avui no es pot fer. Els diners no arriben per res. El principi, llavors, era sempre el mateix: treballar un temps per guanyar uns diners i poder passar un altre temps sense treballar.

—*Havies treballat a la ràdio, també.*

«El més important de la meua vida és la curiositat».

DOMÈNEC UMBERT

—Una mica, quan me'n vaig anar d'aquí, per a Radio Espana. Però econòmicament no va donar resultat. Fèiem gravacions d'espectacles i coses d'aquestes. Jo ho havia de pagar tot i enviar els programes i aquí hi havia una persona que buscava l'espònsor. Però la pesseta d'aquella època, convertida en francs francesos, amb el que valia fer un programa que tingués cara i ulls, em costava un disbarat.

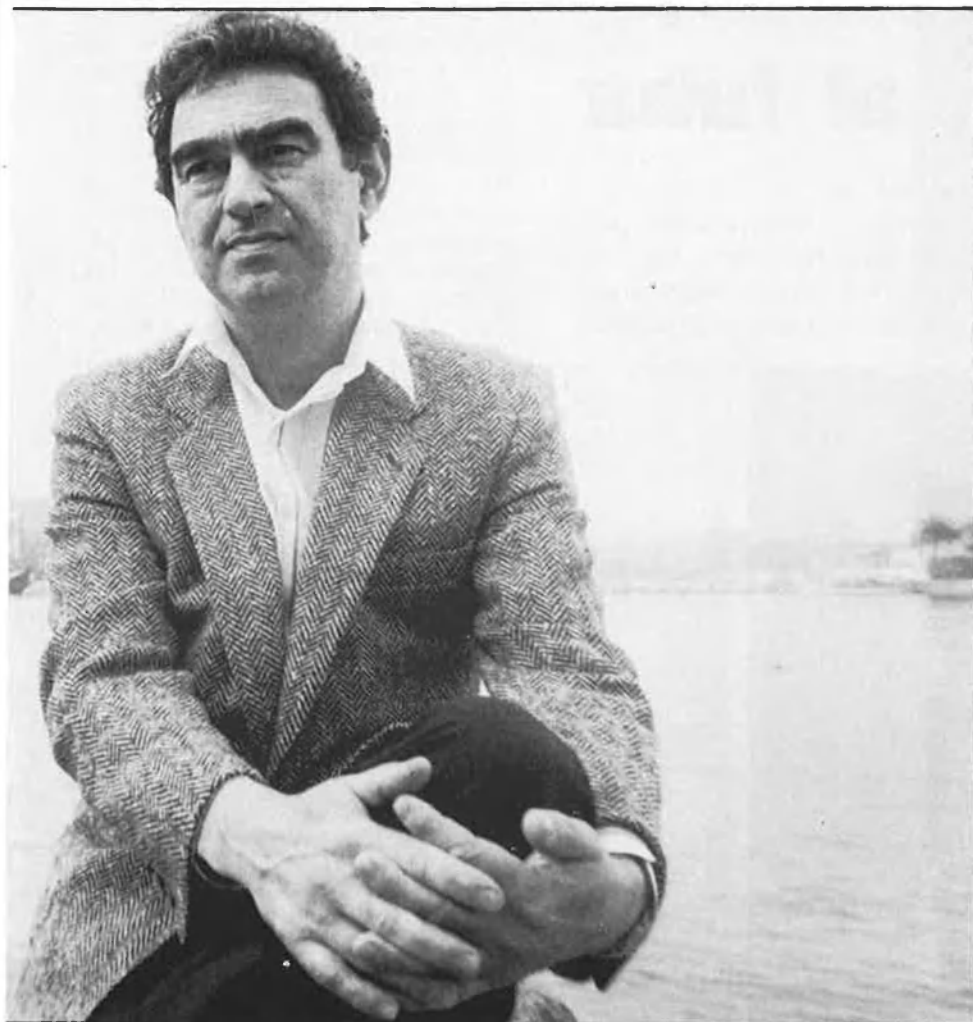
Vaig arribar a fer un programa amb la Carmen Amaya, un espectacle que feien a l'Olympia. I el van fer a porta tancada, només per a enregistrar-lo. Quan vaig dir aquí el que havia costat, van riure, no hi havia ningú que volgués pagar. O sigui que vaig deixar-ho córrer.

—*¿Has arribat a fer de detectiu privat?*

—No, mai...

—*¿I quina relació hi ha entre la història d'El parany suís i les teves ocupacions, els teus viatges?*

—Sempre que s'escriu hi ha un marro, un fons. Hi ha moments que desenteneixen de tu mateix. Reaccions o situacions amb les quals, a vegades desgraciadament, t'has hagut d'enfrontar

i es reflecteixen al llibre. Però això és una novel·la.

—¿Va ser la primera novel·la que vas escriure?

—No, jo tinc un munt de coses escrites, però no les feia pensant de publicar-ho. Jo treballava, viatjava, vivia i, de tant en tant, desapareixia, me n'anava i escrivia un llibre. En cap moment no hi havia la finalitat de publicar-ho, era simplement buidar-me d'una història que tenia al cap. En aquest moment, jo tinc dotze novel·les escrites. Que siguin bones o dolentes és una altra cosa.

L'any 69 vaig escriure *El parany suís* i, l'any 70, *Faraó*, que són ambdues de la sèrie negra, nom que tampoc sé ben bé què vol dir. Jo les vaig escriure amb una ortografia molt aproximativa, perquè a la meua generació ens van castigar tot el que fos català. Llavors, vaig fer uns cursos al Centre d'Estudis Catalans de París i per això les he revisades ara, especialment per fer mans amb la llengua i tractar de fer un text correcte. Era més fàcil sobre una novel·la negra que sobre una novel·la psicològica, i per això les vaig triar. Després, un dia, vaig trucar a «La Magrana» i

els va interessar *El parany suís*. Però no vol dir que els altres llibres que he escrit no els publiqui un dia. *Faraó*, en concret, està embastada i segurament es publicarà.

—¿El protagonista, en Tito Testa, es repeteix?

—No, no... l'altra és totalment diferent. El Tito Testa és un personatge molt divertit, i l'altra és una novel·la de costums, d'un ambient determinat. Passa tot a Barcelona, pràcticament per aquests molls, i és molt més negra. Sempre procurant fer una novel·la negra que no tingui res a veure amb la clàssica americana o la francesa. Tracto de fer una novel·la genuïnament catalana dintre d'aquest estil.

—De tota manera, el Tito Testa vindria a ser el parent català dels detectius nord-americans tipus Marlowe o Sam Spade...

—Sí, els detectius nord-americans en serien els parents, ha, ha... Potser sí, jo, quan la vaig escriure, no vaig pensar en ningú. És lògic que hi hagi una silueta del personatge quan s'ha escrit tant sobre detectius, però aquest té unes reaccions que no tenen res a veure,

al meu entendre, amb els americans.

—Llavors, a partir del moment que et vas establir, vas seguir fent feines de la mateixa manera.

—Més aviat vaig tractar de guanyar diners. La bohèmia, l'havia viscuda en un altre moment, i la vaig viure a fons. Encara vaig arribar a trobar l'última branqueta de l'existencialisme en arribar a París, amb Sartre, Camus... I tota aquella bohèmia, la gana, el romanticisme, no va donar res. A nivell de creativitat, va ser una cosa negativa totalment. Per escriure i per fer un treball correcte has de treballar tres mesos cinc o sis hores per dia, i menjar almenys un cafè amb llet al matí i una mica al migdia. La bohèmia no existeix, és un absurd, una enganyifa per a gent romàntica i prou.

—¿Segueixes vivint a París?

—Sí, des de fa catorze o quinze anys.

—¿I, des d'allà, com has vist els canvis que ha fet aquest país en els últims temps?

—Jo he estat molts anys sense venir. Ara trobo que la gent té ganes de fer moltes coses. No sé si les faran o no, però en la joventut es veu un desig, un terreny preparat per fer coses. I això sorprèn molt en relació a altres països, on tot està tancat, estructurat...

Tinc la impressió que aquí està tot molt tendre, però és una impressió, no una constatació. I és una sort immensa, això, en una Europa que està completament tancada.

—A París vas muntar una empresa de construcció, també.

—Amb això va passar com amb l'acadèmia, em vaig posar a treballar com un animal, catorze, quinze hores per dia, i un dia, vaig arribar a casa, vaig posar la clau al pany i va ser la revelació. Vaig pensar, ¿on estic anant? I ho vaig vendre tot. Aleshores, des de fa un any i mig, no faig res més que escriure. I m'ho passo la mar de bé, vaig vivint de quatre cèntims que tinc i vaig escrivint. I demà no sé què faré.

—Segur que no deus fer plans.

—No, el dia que jo faci una estructuració de la meua vida, ja podré plegar. El més important, al meu entendre, és la curiositat, saber que demà hi haurà una altra cosa nova i tu seràs capaç de participar-hi. A partir del moment que t'arronses d'espatlles i penses que la vida és així, que tots hem d'acabar de la mateixa manera, i que patatimpatatam, l'has fotuda. Pots fer un pla, a curta distància, però ja és massa tard per a mi per fer-ne. □